

УДК 330.142.2:330.341.1

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Сіренко Н.М., доктор економічних наук, професор

Парфьонова І.В., асистент кафедри фінансів і кредиту

Миколаївський національний аграрний університет

Розглянуто необхідність переходу до інноваційного типу розвитку. Наведено визначення понять «інфраструктура інноваційного розвитку», «розвиток інноваційної інфраструктури» та проведено дослідження даних дефініцій. Виокремлено фінансову складову інноваційного розвитку економіки як основну та фундаментальну.

Ключові слова: інноваційний розвиток, інноваційна інфраструктура, інфраструктура інноваційного розвитку, фінансове забезпечення.

В умовах глобалізаційних процесів в економіці, швидкого розвитку наукових досліджень, застосування нових технологій та виробництва високотехнологічної продукції вигідне місце в світовому просторі займають ті країни, які в умовах конкурентної боротьби здатні задовольнити соціально-економічні потреби суспільства. Необхідність задоволення цих потреб у поєднанні з закономірностями процесу розвитку обумовлює необхідність створення та переходу до якісно нової моделі розвитку.

Дослідження переходу до інноваційного типу розвитку та роль фінансової складової інфраструктури представлено у працях провідних вчених: О.В. Дзяда, В.І. Захарченко, М.А. Козоріз, І.В. Нежиборець.

Досвід розвинених країн свідчить про світову тенденцію переходу від сировинної економіки до економіки, яка базується на інтелектуальних ресурсах, наукомістких та інформаційних технологіях [6]. Так, високих результатів можна досягнути лише за умови інноваційної діяльності – систематичного і цілеспрямованого новаторства, націленого на забезпечення нового рівня взаємодії на основі використання нових науково-економічних, науково-технічних знань. Інновації формують основу економічного

зростання і є необхідною умовою повноправної участі країни у світовому конкурентному середовищі. Таким чином, перехід на інноваційний тип розвитку економіки є не забаганкою світової спільноти, а вимогою часу.

При цьому механізм забезпечення переходу на інноваційний тип розвитку має відбуватись з урахуванням комплексної взаємодії та взаємоузгодженості всіх рівнів: макрорівень (держава), мезорівень (регіон та галузь), мікрорівень (підприємство) [6]. Ця модель потребує нової фінансово-кредитної політики, ефективного стимулювання інновацій, розвитку наукоємних галузей зміни типу підприємницької діяльності, активного залучення до виробництва малого та середнього бізнесу. Таким чином, в побудові дієвого механізму формування інноваційного розвитку економіки кожен рівень відіграє важливу роль та виконує відповідні функції (табл. 1).

Таблиця 1 Функції багаторівневої системи в розбудові механізму формування інноваційного розвитку економіки

Рівні системи	Функції
Макрорівень	- створення середовища для освітньо-наукового розвитку; - сприяння поінформованості всіх учасників інноваційного процесу про новітні розробки, фінансові потоки; - забезпечення фінансової підтримки інноваційних програм через удосконалення кредитної, податкової та інвестиційної політики.
Мезорівень	- реалізація регіональних програм підготовки та перепідготовки кадрів; - взаємодія науково-дослідних установ, ВНЗ і товаровиробників; - реалізація регіональних інноваційних програм; - проведення моніторингу провадження інноваційної діяльності в регіоні.
Мікрорівень	- впровадження інноваційних технологій; - випуск інноваційних продуктів; - сприяння реалізації інноваційних проектів; - сприяння організації та проведення семінарів та конференцій з інноваційних питань.

Джерело: використано та доповнено ідею [3], [6]

Виконання зазначених умов створить передумови для ефективного провадження інноваційної діяльності. Проте функціонування економіки за засадах інноваційної моделі розвитку неможливе без формування чітко

визначеної інфраструктури для провадження інноваційної діяльності. Незважаючи на фундаментальні дослідження поняття «інфраструктура інноваційного розвитку», визначеність даного терміну залишається недостатнім. Так, більшість вчених ототожнюють поняття «інфраструктура інноваційного розвитку» та «розвиток інноваційної інфраструктури». Відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність» № 40-IV від 04.07.2002 р. [2] інноваційна інфраструктура – це сукупність підприємств, організацій, установ, їх об'єднань, асоціацій будь-якої форми власності, що надають послуги із забезпечення інноваційної діяльності (фінансові, консалтингові, маркетингові, інформаційно-комунікативні, юридичні, освітні тощо). На думку Нежиборця І.В., інноваційна інфраструктура – це організації (установи), які сприяють зміцненню інноваційної діяльності, тобто комплекс організацій (установ), що мають підлеглий і допоміжний характер, які обслуговують інновацію і забезпечують умови нормального протікання інноваційного процесу [5]. М. А. Козоріз та О. Б. Жихор інноваційну інфраструктуру визначають як поєднання діючих споруд, будівель, мереж і систем, що прямо не належать до реалізації інновацій в економічних системах, але таке поєднання є необхідним для забезпечення цього процесу [4].

В методологічному аспекті ми поділяємо позицію Дзяда О.В. щодо нетотожності понять «інфраструктура інноваційного розвитку» та «розвиток інноваційної інфраструктури» [1]. На нашу думку, «інфраструктура інноваційного розвитку» є самостійною і більш ширшою категорією, що охоплює всі складові системи та визначає інноваційний напрям розвитку.

Таким чином, нами поняття «інфраструктура інноваційного розвитку» використовується у значенні сукупності взаємопов'язаних складових виробничо-технологічної, освітньо-наукової, фінансової, інформаційної та нормативно-правової систем, необхідних і достатніх для ефективного здійснення інноваційної діяльності та реалізації інноваційної стратегії розвитку країни.

Елементи виробничо-технологічної складової системи створюють умови для доступу підприємств до виробничих ресурсів (технопарки й інноваційно-технологічні центри, інноваційно-технологічні комплекси і т.д.). Елементи освітньо-наукової складової системи забезпечують підготовку висококваліфікованих кадрів, здатних генерувати інноваційні ідеї. Фінансова складова забезпечує фінансову підтримку на всіх етапах інноваційного процесу. Елементи інформаційної складової забезпечують поінформованість всіх учасників інноваційного процесу про новітні розробки. Нормативно-правова складова забезпечує законодавчі умови для функціонування та розвитку завершальних етапів досягнення кінцевого результату. Значення кожного елемента інфраструктури інноваційного розвитку має суттєве значення для досягнення кінцевого результату – отримання інноваційного продукту, проте є одна складова, яка характеризується незмінністю значимості на всіх етапах інноваційного процесу (рис. 1).

Ефективне економічне зростання за інноваційного типу розвитку неможливе без розвинутої фінансової інфраструктури. Адже фінансова підтримка необхідна на всіх етапах інноваційного розвитку – від визначення потреб суспільства та генерації ідей до створення готового інноваційного продукту та впровадження його у масове виробництво.

Крім того, зважаючи на поетапність інноваційного процесу, змінюються суб'єкти фінансування інноваційного розвитку. Так, на етапі визначення потреб суспільства достатньо забезпечити дослідження попиту ринку власними силами. При виникненні ідей і дослідженні середовища варто використовувати державні програми розвитку. Етап характеристики новоствореного інноваційного продукту, розробки технології виробництва, створення дослідних зразків потребує залучення коштів інноваційних та венчурних фондів. Досягнення бажаного результату та безпосередньо впровадження готового продукту у виробництво вимагає залучення грантових коштів, коштів партнерів та кредитів банків.

Рисунок 1 – Значення і напрями фінансування інноваційного розвитку на всіх етапах створення інноваційного продукту

Примітка: --- виробничо-технологічна складова
 - - - освітньо-наукова складова
 - · - - інформаційна складова
 - - - - нормативно-правова складова
 ······ фінансова складова

Таким чином, в результаті дослідження встановлено, що важливою складовою інфраструктури інноваційного розвитку економіки, яка нині не досить ефективно розвинена та гальмує інноваційну діяльність, є фінансова. Існування незбалансованості фінансування інноваційного розвитку призводить до низької ефективності впровадження інноваційних проектів. У результаті, незважаючи на значний потенціал інноваційного розвитку в країні, впровадження інновацій здійснюється підприємствами локально та власними силами. Тому важливим етапом інноваційного розвитку є формування дієвої фінансової інфраструктури, яка відіграє фундаментальну роль у розбудові конкурентоздатної економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Дзяд О. В. Інфраструктура інноваційного розвитку в економіці знань: теоретичні засади визначення / О. В. Дзяд // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. - 2011. - Вип. 7(1). - С. 209-215. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/aprer_2011_7\(1\)__38.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/aprer_2011_7(1)__38.pdf)
2. Закон України «Про інноваційну діяльність» № 40-IV від 04.07.2002 р. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/40-15>
3. Захарченко В. І., Корсікова Н. М., Меркулов М. М. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 448 с.
4. Козоріз М.А. Формування і розвиток інноваційної інфраструктури України: окреслення проблем і шляхів їх подолання / М. А. Козоріз, О. Б. Жихор. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/eprom/2009_46/st_46_16.pdf
5. Нежиборець І.В. Інноваційна інфраструктура: проблеми, перспективи, рішення / І.В. Нежиборець. – Режим доступу: <http://www.ndiiv.org.ua/ua/library/view-innovatsiyuna-infrastruktura-problemy-perspektyvy-rishennja.html>
6. Сіренко Н.М. Управління стратегією інноваційного розвитку аграрного сектора економіки України: [монографія] – Миколаїв, 2010. – 416 с.